

Mazoji Lietuviškoji Tarybinė Enciklopedija
Leidykla „Mintis“, Vilnius, 1966

T. 1, psl. 251-252

BOJĀNUS Liudvigas Heinrichas [1776. VII.16 Buchsveileryje (Elzasas, Prancūzija) — 1827.IV.2 Darmštate (VFR)] — anatomas ir zoologas. 1797 baigė Jenos un-tą. 1798—1800 gydytojas Darmštate. 1801—03 tobulinosi veterinarijos srityje Vokietijoje, Anglijoje, Prancūzijoje ir Danijoje; studijavo lyg. anatomiją Paryžiuje pas gamtininką Ž. Kiuvjė. 1804 išrinktas Vilniaus un-to profesoriumi. 1806—12 dėstė veterinariją, o 1815—24 lyg. anatomiją (1812—14 buvo pasitraukęs į Peterburgą). Un-te įkūrė zootomijos ir zoologijos kabinetus.

1823 įsteigė Vilniaus vet. felčerių m-lą. B. buvo lyg. anatomijos mokslo pradininkas ir pirmasis jo profesorius Rusijoje. Ypač plačiai tyrinėjo ir aprašė plokštėtažiaunius moliuskus; jų šalinamasis organas, kurį B. klaidingai laikė plaučiais, iki šiol vadinamas „Bojanaus organu“. B. pirmasis išaiškino ir kai kuriuos stuburinių embriologijos klausimus (vandenmaišio ir šlapimmaišio, pirminės žarnos ir trynio pūslės santykius). Vokiečių, prancūzų, lenkų ir lotynų kalbomis parašė ir išspausdino apie 10 knygų ir apie 60 moksl. straipsnių veterinarijos, lyg. anatomijos, embriologijos ir kt. klausimais. B. buvo materialistas, evoliucionistas, pripažinęs gyvosios gamtos vieningumą, jos vystymąsi nuo paprasčiausių iki sudėtingų, tobulesnės sandaros organizmų; aukščiausia gamtos organizacijos viršūne laikė žmogų.

Ršt.: O ważniejszych zarazach bydła rógatego i koni, Wilno—Warszawa, 1810; Über die Ausrottung der Rindviehpest in Polen und Litauen, Riga, 1811; Des principales causes de la dégénération des chevaux, Vilna, 1815; Introductio in anatomen comparatam, Vilnae, 1815; Anatome testudinis europaeae, Vilnae, 1819—21.

Lit.: Z. Federowicz, Ludwik Henryk Bojanus, Wrocław—Warszawa, 1958 [su bibliografija].